

PROGRAM TANITIMI

**İSTANBUL TIP FAKÜLTESİNDE DEĞİŞİM SÜRECİ:
SON YİRMİ YILDAN SÜZÜLENLER**Zeynep Olcay Solakoğlu¹, Feyza Darendeliler²¹İstanbul Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi AD²İstanbul Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları AD, İTF Dekan yardımcısı**GİRİŞ**

İstanbul Tıp Fakültesi (İTF) Ulusal Tıp Eğitimi Akreditasyon Kuruluna 2012 yılında başvuru yaptı ve bu çerçevede bir Öz Değerlendirme Raporu hazırladı. Bu raporun hazırlanışı fakültede son 20 yıldır yapılanların oldukça kapsamlı biçimde derlenmesini sağladı. Eğitim süreçlerinin dönüşümünde uzun bir yolun kat edilmiş olduğunu, bazı sorunların varlığına karşın köklü değişikliklerin kurumsal kalıcılığı sağlanarak gerçekleşebildiğini gözledik. Öz değerlendirme raporunu hazırlarken geçmişin izlerini bugünde yakalama deneyimini ve sözlü gelenek üzerine kurulu bir kurumda bu sürecin nasıl işlediğini paylaşmak amacıyla bir yazı hazırlamayı hedefledik. Yazı klasik bir niceliksel bilgileri paylaşmaktan çok (kaç toplantı, kaç eğitim yapıldı, izlemlerinde ne bulundu vb) uzun bir süreçte, bazı önemli değişimlerin nasıl sağlandığına ait gözlemlerimizle yapılanların arkasındaki özü yansıtmayı hedeflemektedir.

Tıp eğitimini geliştirme çalışmalarını 186 yıllık bir kurum söz konusu olduğunda özetlemek ve tartışmak kolay değil. Bu sürecin 1990 lardan beri öğretim üyesi olarak içinde yer alanlar, son 20 yılı yaşarken İTF’ de eğitimin geliştirilmesi için temel sıçramaların 1977 yılında başladığını öğrendik. Kuşkusuz 1933 Üniversite Reformuna konu olmuş bir kurumda daha da eski çabalar olduğu bilinmekte. Bu yazı tanıdığı olduğumuz son çabaları, 1977 den gelen izlerle paylaşmakta.

Köklü bir sıçrama: 1977-İstanbul Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Araştırma Enstitüsü’nün kurulması ile birlikte eğitim yönetmeliğinin oluşturulması:

1977 yılında Prof. Dr. Güngör Ertem’in dekanlığı döneminde, eğitimin geliştirilmesi için yeni bir yönetmelik uygulanmaya başlamıştı. O dönem sorumluluk alan hocalarımızdan halen aramızda olanlarla deneyimlerini paylaştığımızda, Prof. Dr. Olcay Neyzi ve Prof Dr. Kurtuluş Töreci, yönetmeliğin uzun süreli, evlerde geç saatlerde ve hafta sonlarına taşan bir çalışma ile oluşturulduğunu aktarmışlardı. Yeni bir programı yaşama geçirme sırasında yaşadığı süreçlerden mi bilinmez, o dönemin dekanı Prof. Güngör Ertem’in girişimi ile 21 Nisan 1977 de İstanbul Üniversitesi Senatosununun 125 sayılı kararı ile **İstanbul Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Araştırma Enstitüsü** kuruldu. Bu kuruluş ülkemizde Tıp Eğitimi ile ilgili ilk akademik birimdir.

Enstitünün çalışma esaslarını belirleyen yönetmelikte kurumun amaçları 1977 yılına ait bir dosyada kayıtlı biçimiyle şöyle sıralanmıştır:

- a. *Yurt koşulları ve sağlık sorunlarımızın öncelikleri göz önüne alınarak yetiştirilmesi hedeflenen” hekimin” niteliklerini saptamak, bu amaç doğrultusunda tıp eğitiminin etkinliğini artıracak ilkeler belirlemek, yöntemler geliştirmek*
- b. *Yurdumuzda ve yabancı ülkelerde uygulanmakta olan tıp eğitimi yöntemlerini inceleyip değerlendirmek, tıp öğretim ve eğitiminin geliştirilmesine ilişkin sorunları incelemek, çözümler araştırmak ve yararlı bulunduğu değişiklikler hakkında öneriler hazırlamak ,*
- c. *Öğrencilerin araştırma ve öğrenme isteklerini uyarıp güçlendiren, onlara bilimsel gelişmeleri izleyip kendini yenileyebilme yeteneği kazandıran eğitim yöntemleri geliştirmek,*
- d. *Bir eğitim kurumu olarak tıp fakültesinin işleyişini izlemek, başarı oranlarını ve başarısızlık nedenlerini araştırmak, her akademik yıla ait bulgularını ve gerekli gördüğü önlemleri Fakülte Kuruluna sunmak,*
- e. *Tıp eğitimi ile ilgili konularda ulusal ve uluslararası nitelikte kurs, seminer, konferans, kongre ve her türlü bilimsel toplantılar düzenlemek, bu tür çalışma ve toplantılara katılmak, bunlarla ilgili olarak Türkiye ve yabancı ülkelerdeki kurumlarla işbirliği yapmak,*
- f. *Öğretim üyesi adaylarının iyi öğreticiler olarak yetişmesini sağlayacak programlar hazırlayıp uygulamak*
- g. *Tıp eğitimi yöntemleri konusunda verim ve etkinliği artırmak amacıyla uygulayıcılar için “öğretici eğitimi” programları hazırlayıp uygulamak,*
- h. *Tıpta uzmanlık çalışmalarıyla ilgili yeni düzenleme gereksinimlerini araştırmak, bunlarla ilgili olarak tıp fakültesinin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına ulaştıracağı mütalaalar ve öneriler hazırlamak*
- i. *Mezuniyet sonrası sürekli eğitim konusunda gerek Fakülte içinde, gerek yurt düzeyinde çalışmalar yapmak*
- j. *Bu amaçlar doğrultusunda yayınlar yapmak.*

Amaçların yazımında kullanılan dilde, o dönemin dingin ve geniş açılı bakış açısı ve öğretim üyelerinin gelişimi konusuna derin bir nezaketle yaklaşım izlenmekte. Aradan kırk yıla yakın süre geçmesine karşın, kuruluşun görev tanımında bugünün Tıp Eğitimi Anabilim Dallarının temel işlevlerinden önemli bir bölümünün kapsanmış olması, Güngör Ertem ve arkadaşlarını saygı ve sevgi ile anmamızın en önemli nedeni. Bir başka çarpıcı özellik ise, o dönem için gerçekten yenilikçi bir biçimde Enstitünün genel kurulunda Fakülte anabilim dallarının yanı sıra Üniversitenin psikoloji, sosyoloji ve eğitim bilimleri bölümlerinden temsilcilerin yer almasının hedeflenmesi ve yurdumuzdaki tüm Tabip Odası Başkanlıklarına yazılan yazı ile mezuniyet öncesi tıp eğitimi ile ilgili görüşlerine yer verme isteğidir.

Yeni Dönem, Yeni Yasalar, Dönüşüm

Tıp Eğitimi Araştırma Enstitüsü, 1980 sonrası YÖK ün oluşması ile kurum olarak Tıp Eğitimi Araştırma Ve Uygulama Merkezine (TEAUM) dönüştürülmüş, bir olasılıkla, zamanın ötesinde hedeflerle kurulmuş olması nedeni ile amaçlarında yazılı işlevleri 1997 ye dek, 20 yıl boyunca gerçekleştirilememişti. Ancak, kurum içinde belki “mayalanma” olarak adlandırabileceğimiz bir kuluçka dönemini izleyerek, genç bir doçentken Güngör Ertem’in kurduğu **İTF Planlama Kurulu**’nda çalışmış olan Prof. Dr. Ünal Değerli’nin TEAUM müdürlüğüne atanmasıyla Enstitünün kuruluş hedeflerinde yazılı çalışmaların bir bölümünün hızla yaşama geçtiğini gözliyoruz. Bu süreçte 1996 yılında Çocuk Kliniği Anabilim Dalı Başkanı Prof. Talat Cantez’in katalizör olduğu bir girişimle ulusal düzeyde tıp eğitiminin yenilenme gereksinimlerinin tartışıldığı bir toplantının önemini vurgulamak isteriz. Eğitici eğitimi kurslarının oluşturularak uygulanmaya başlanması, özel bir yayın organını hayata geçirme (Tıp Eğitimi Dünyası), eğitimle ilgili çok sayıda toplantı yapılarak amaçlanan hedeflere ulaşmak için çalışma, 2005 yılında da araştırma ve uygulama merkezinin Tıp eğitimi Ana bilim Dalına (TEAD) dönüşerek aynı doğrultuda çalışmalarını sürdürmesi yaşadığımız güzelliklerdir. Araştırma uygulama merkezinden anabilim dalına dönüşüm sürecinde dönemin dekanı olarak Prof. Dr. Emin Darendeliler’in sürece yoğun desteğini anmak gerekir. Yine Emin Darendeliler döneminde fakülteye alınan optik okuyucunun, o dönem için öngörülemez biçimde bugün Ölçme değerlendirme Biriminin çekirdeğini oluşturan gelişmelerin yolunu açtığını da belirtmeliyiz.

Öğretim üyeleri için başlatılan ‘Eğitici Eğitimi’ kursları kurumun eğitim alanında yeniden canlanması için bir başlangıç oldu. 1997 yılında ilki ilan edildiğinde ki programı dokuz is günü olarak planlamıştık, katılımcı sayısını sınırlamak için güçlük çektik. O kadar çok gelmek isteyen gönüllü oldu ki! Ardından defalarca tekrarladık. Başlangıç ivmesi için kursu geliştirip kolaylayanlar başka işleri arasında artık zaman ayıramayacak olduklarında, katılımcıların kendileri bu kurslarda yürütücü olmak için gönüllü oldular, bu isteklerle kurslar aralıklı olarak hala sürüyor. Bu motivasyona paralel, hemen tümü bu kurslarda yer alan öğretim üyelerinin isteği ve itici gücü ile beceri uygulamaları laboratuvarı etkinliklerinin geliştirilmesi ve Prof.Dr. Feyza Erkan’ın İÜ Bilimsel Araştırma Proje Birimi yürütücü sekreteri olduğu dönemde BAP tarafından desteklenen bir güdümlü proje ile kurulan Simüle **Hasta Laboratuvarı’nda** yapılmaya başlanan hasta hekim iletişimi uygulamaları, sınav yöntemlerinde gelişmeler, hastanede yapılan hizmet gözlemlerinin eğitim etkinliklerine entegre edilmesi vb gibi süreçler zaman içinde yaşama geçti. Özellikle, Göğüs Hastalıkları, Halk Sağlığı ve Çocuk Hastalıkları Anabilim Dallarını öğretim üyeleri bu gelişimde aktif olarak yer alıp model oldular. Yönetim de bu ivmeyi izledi. 2005–2008 yılları arasında Tıp Eğitimi Anabilim Dalı’nın ilk yönetim dönemi gelişmelerle zenginleşti, gelecekteki değişim için zemin olacak eğitim yönetmeliğinin yenilenmesi için çalışıldı. Yapılmak istenen değişim, çok sayıda öğrenci için görece kolay olan klasik eğitim modeli yerine bütünleşmiş sistemle yola devam etmek kolay bir is değildi. Akreditasyon başvurusuna

kadar geçen zamanı yenilikler için bir kuluçka donemi olarak isimlendirebiliriz. 2008 yılında onaylanan yeni yönetmeliğin gereklerini hayata geçirmek için çalışmalar uzun bir döneme yayılarak sürdü ve 2012 -2013 öğrenim yılında artık yeni öğrenciler, yeni yönetmelikle yola devam edecekler.

Gelecek ve İTF

Yakın gelecekte, İTF binaların güçlendirilmesi için yeni bir yapılanma planı gündemde, bu plan yaşama geçtiğinde, eğitim için kısıtlı olan fizik olanakları daha da sınırlayacak bir süre. Bu durumun yanı sıra, iktidarın sağlıkta dönüşüm planları ile tıp fakültelerinde alışılmış çalışma sistemi de zorlanmakta son yıllarda. Öğretim üyelerinin önemli bir kısmı bu nedenlerle, olumsuz duygular içinde, yaptıkları işlerden bezgin olduklarını ifade ederken, fakültenin akreditasyonu için başvurma ve gerekleri yerine getirme etkinlikleri uzun tartışmalara neden olmuştu. Ancak yasadığımız akreditasyon süreci, kapsamlı bir sıçrama çabası olan genel değişim isteği ile aynı zaman diliminde gerçekleşti. Bu bizim için daha da önemli oldu, bize güç verdi, ortak heyecanı körükledi. Umuyoruz bu heyecan azalmadan devam edecek. Yine, sağlık alanına insan gücü yetiştirmede niceliğin niteliğe ağır bastığı bakış açısının sakıncalarının anlaşılmasını ve İTF için 530 ları aşan kontenjanların yarattığı eğitim niteliğindeki azalmaya dönük kaygılarımızın yatışmasını umuyoruz. Şu an için İstanbul Tıp Fakültesi mezuniyet öncesi eğitiminin önündeki en temel sorun bu.

Özetlersek, 1977 den bu yana İstanbul Tıp Fakültesi'nde yakın dönemde yaşadığımız gelişim, ileri görüşlü ve geniş bakış açısına sahip bir yöneticinin düşüncelerini yaşama geçirmek amacıyla bir kurum oluşturmasıyla başlamıştı. Bu kurum farklı yasal ortamlara bağlı olarak değişip dönüşerek İTF TEAD in oluşumu ile kurumsal yaşamını sürdürüyor. Gelişim süreci 20 yılda bir köklü sıçramalar gösterdi. Fikri hedef arka planda sabit ama uygulamada hız ve genişlik değişti. Bir bayrak yarışı gibi temel hedef, tanımlanması güç etkileşimlerle sonraki kuşaklarda filizlendi, bazıları meyve verdi ve yeni tohumlar oluşturdu. Bazıları için ise tohumları toprağa ekmek için çaba gösterilmeye devam ediyor. Yaşamı anlamlı kılan da bu çabalar değil mi?